Lidelsen møtes med alvor og respekt. Samtidig er hans sentrale poeng den enkeltes mulighet for nettopp mestring når livet blir for vanskelig, når det verste skjer – det mulige i det umulige, uten bagatellisering eller lettvinne oppskrifter. Noen traumer er så omfattende og ødeleggende at tiden ikke vil lege alle sår. God psykiatrisk behandling kan avhjelpe noe. Egeninnsats for økt mestring kan lindre.

Når livet røyner på består av essayliknende kapitler og underkapitler, herunder livsvignetter, utdypende omtale av stress og ulike livskriser (da også av alvorlig/fatal art), allmenne krisereaksjoner og utmattelse samt mestringsmåter. Delen om livsstyrketrening er et vesentlig bidrag, likeså inkludering av krise og livssmerte i normaltilværelsen.

Synet på krisepsykiatriens rolle og nytte har endret seg i de senere år. Vi ser at i krise er behovene individuelle og ofte vanskelig å forutsi. De hardt prøvede kan vise seg å tåle enda mer, den som har fått til alt så langt kan knekke helt. Psykologisk intervensjon og behandling må gis på indikasjon med oppmerksomhet omkring bivirkninger og alternativer. Alle skal ikke gå i terapi.

Dette er en klok og nyttig utgivelse for fagfolk, og den er også egnet som selvhjelps litteratur. Den kan leses av alle som livsstyrketrening.

Nina Helene Alnes

Vinderen distriktspysykiatriske senter
Diakonhjemmet Sykehus

Den siste stadsfysikus ser tilbake

Larssen AV.

Den siste stadsfysikus

Minner og erfaringer. 311 s, ill.

Molde: HelPed, 2008. Pris NOK 395

ISBN 978-82-992815-4-6

Arne Victor Larssen (f. 1938) har et langt og variert yrkesliv bak seg som offentlig lege. Som mange distriktssleger i sin generasjon begynte han karrieren i et utkantområde, men i motsetning til de fleste gikk han

tidlig over i ledende samfunnsmedisinske stillinger, bl.a. som stadsfysikus i Oslo etter Fredrik Mellbye (1917–99). På denne måten ble han selv involvert i mange beslutningsprosesser som bestemte helsevesenets kurs og innhold, og han erfarte og gjennomlevde de dramatiske endringene

i helsevesenet fra slutten av 1960-årene og frem til vår tid på nært hold.

Første del omhandler perioden som distriktsslege, deretter beskriver han sin tid i Helsedirektoratet under Karl Evang (1902–81) og Torbjørn Mork (1928–92). Fylkeslegetiden i Møre og Romsdal gis bred plass, mens den siste og mest omfattende del av selvbiografien er viet de turbulente årene som siste stadsfysikus i Oslo og senere som fylkeslege samme sted. Stadsfysikusembetet i Oslo ble omgjort til fylkeslegeembete i 1988. Larssen har også gjort tjeneste som assisterende helsedirektør.

Denne selvbiografien er ingen tradisjonell historie om en offentlig leges liv og karriere. Det dreier seg om en seriøs, analytisk og interessant redegjørelse om den sentrale helseforvaltnings samtidshistorie eller, om man vil, den sentrale styring av vårt offentlige helsevesen. Beretningen er skrevet av en kunnskapsrik og velutdannet samfunnsmedisiner med betydelig intellektuell kapasitet. Den er åpenhertig og beskriver forfatterens forhold til etaten, organisasjoner og personer på en svært direkte måte. Selvsagt er fremstillingen subjektiv, det gir forfatteren også klart uttrykk for. Imidlertid er han grundig i sin argumentasjon, og ikke minst er fremstillingen tydelig og veldokumentert. Ved siden av maktspill og maktforhold bak beslutningene i den sentrale styringen av helsevesenet er et gjennomgangstema at den samfunnsmedisinske kompetanse, som han definerer som en kombinasjon av medisin, økonomi og jus, ikke har fått tilstrekkelig politisk gjennomslag på de ulike nivåer. Dette har ifølge forfatteren bl.a. sammenheng med at slik kompetanse er blitt oppfattet som for sterk og avgrensende for politisk virksomhet.

Språket er direkte og greit. Det er preget av forfatterens lange fartstid i helsevesenet. Flere illustrasjoner bidrar til å kaste lys over forholdene som omtales.

Den siste stadsfysikus anbefales alle leger, øvrig helsepersonell, jurister og samfunnsvitere som arbeider innen administrasjon og forvaltning av helsetjenestene, samt studenter ved universiteter og høyskoler. Den bør også være interessant for politikere på sentralt, regionalt og lokalt plan samt for dem som har interesse for og nytte av å vite hvordan forvaltningen arbeider. Den har også et viktig profesjonshistorisk aspekt som gjør den ytterligere attraktiv for leger.

Hans Petter Schjøsby
Brumunddal

Historisk blikk på katastrofepsykiatrien

Sund A.

Historien om katastrofepsykiatrien som nytt fagområde i Norge

154 s, ill. Hønefoss: Forsvarets sanitet, 2008.

Pris NOK 350

ISBN 978-82-992409-6-3

I 1970–80 årene utviklet det seg en gren innen psykiatrien her i landet som ble kalt «katastrofepsykiatri». Internasjonalt kunne denne spores tilbake til krigsopplevelser under den annen verdenskrig. Arne Sund ble

tidlig engasjert i dette feltet og har nå på vel 150 sider gitt et bilde av utviklingen frem til 1984, da han gikk av som overlege ved Forsvarets sanitet (Kontoret for katastrofepsykiatri) og som professor i bistilling ved Universitetet i Oslo. Utgivelsen er rikelig illustrert med fotografier, også fra hans egen militærpsykiatriske karriere.

Men hva er nå katastrofepsykiatri? Et norsk begrep, må vi si, som omfatter diagnostikk og behandling av personer som har vært utsatt for ekstreme påkjenninger. Men å behandle katastrofepsykiatrien som et nytt fagområde er vel å ta for hardt i. Traume-psykiatrien er en viktig del av psykiatrien, men kan neppe kalles et nytt fagområde.

Gjennom de siste år er traume-psykiatrien blitt inkorporert i militærpsykiatrien og i den alminnelige psykiatri. I mange kommuner og bedrifter er det etablert krisegrupper. Psykiatrien gikk her i spissen. Arne Sund og medarbeidere har vært viktige med sin nøkterne holdning – blant annet ved ikke å sykliggjøre normale psykiske reaksjoner.

Man har innsett at ved å bringe kunnskap ut til alminnelige mennesker, vil mange i den kriserammedes nærmiljø kunne tre støttende til – uten at problemene blir definert som sykdom.

Sund beretter også om sin egen profesjonelle utvikling. Han har erfaring fra Milorg-tjeneste under krigen, som bataljonslege i Tysklandsbrigaden og som lege ved felt-sykehus under Koreakrigen. Han redegjør inngående om sentrale begreper og arbeidsmetoder innen feltet. Til slutt omtaler han psykiske aspekter ved brannskader og ulykker, spesielt Jotun-brannen i 1976 og *Alexander Kielland*-ulykken i Nordsjøen i 1980.

Forfatterens siktemål har vært å redegjøre for utviklingen etter krigen frem til 1984. For dagens lesere ville det ha vært interessant med en diskusjon av kontrover-

sielle spørsmål på området. Hvorfor oppstår posttraumatiske reaksjoner? Er vår behandling og forebygging rasjonell? Hva med debriefing og fokusering på traumatiske opplevelser – gjør ikke det ofte vondt verre? Slike spørsmål ville nok flere ha ønsket belyst av en erfaren militærpsykiater.

Einar Kringlen
Psykiatrisk institutt
Universitetet i Oslo

Nyttig, men subjektivt om tvillinger

Grønning JT.

Boken om tvillinger

Myter og virkelighet om graviditet, fødsel og tvillingforholdet. 240 s, ill.
Odense: TekstXpressen, 2008. Pris NOK 389
ISBN 978-87-90614-04-1

I flere år hadde mange norske tvillingforeldre kjøpt tvillingboken direkte fra Danmark i mangel av liknende altomfattende norsk verk. I 2008 kom den på norsk. Målgruppen er vid – alt fra kommende og erfarne

tvillingforeldre til familie og fagfolk.

Forfatteren er journalist og tvillingmor. Innholdet er kvalitetssikret av danske fagfolk og deretter tilpasset norske forhold av blant andre overlege Per E. Børdahl ved Kvinnekliviken, Haukeland universitetssykehus, tvillingmor Ingunn Lindborg og Ingun Ulven Lie, leder i Tvillingforeldreforeningen i Norge.

Ifølge forlaget er dette en gjennomgang av de mange fasene (som er annerledes med tvillinger) før, under og de første ti år etter fødselen. Det aller meste handler imidlertid om graviditet, fødsel, spedbarnstid og amming. Mye plass er også viet til praktiske råd om utstyr og tilpasning av hverdagen. Kapitlet om barseltiden er særlig relevant, siden denne for svært mange tvillingforeldre skiller seg radikalt fra en normal barseltid og er dårlig beskrevet i liknende bøker for blivende foreldre.

Mens beskrivelsene av alt som skjer under graviditet, fødsel og i barseltiden er faktabasert og relevant, oppleves en del av de øvrige rådene som svært subjektive. Når det gjelder karriere, går forfatteren langt i å anbefale mødre å være hjemme med barna utover året med svangerskapspermisjon. Hun hevder blant annet at det er karrieremessig likegyldig om man er borte fra arbeidsmarkedet i to eller tre år. Dette er

råd som få har råd til å følge og som i høy grad kan diskuteres.

De få kapitlene som omhandler tvillinger etter spedbarnsalderen er mer overfladiske. Som mor til tvillinger på tre år føler jeg at jeg har hørt mye av det som skrives om blant annet språk og tvillingforholdet før – uten at noe er dokumentert. Her er savnet av litteraturreferanser derfor stort.

Boken om tvillinger kommer som paperback, er illustrert med mange koselige bilder av eneggede og toeggede tvillinger og har et fyldig stikkordsregister som gjør det enkelt å benytte den som oppslagsbok.

Det er ingen tvil om at denne utgivelsen vil oppleves som manna fra himmelen for blivende tvillingforeldre! For oss med noen års erfaring er den mindre nyttig, og jeg er usikker på hvor interessant den er for fagfolk. Språket er preget av dansk, og i neste utgave bør det legges større vekt på ytterligere kvalitetssikring av både språk og øvrige råd som gis.

Stine Bjerkestrand
Tidsskriftet

Kort og god oppdatering om seksuelt overførbare infeksjoner

Moi H, Maltau JM.

Seksuelt overførbare infeksjoner og genitale hudsykdommer

251 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2008.
Pris NOK 345
ISBN 978-82-05-36562-9

Dette er en ny, revidert utgave, egnet for allmennpraktiserende leger så vel som for dermatoverologer, gynekologer, urologer og medisinstudenter. Hovedkapitlene omhandler gjeldende lovgivning, laboratorietesters sensitivitet/spesifisitet, positiv/negativ prediktiv verdi og hvordan man skal ta opp en seksualanamnese. Det er omtale av de forskjellige mikrobiologiske agenser, detaljert beskrivelse av diagnostiske metoder, inkludert hensiktsmessig utstyr og bruk av dette, de enkelte seksuelt overførbare infeksjoner og genitale lokaliserte dermatoser. I denne reviderte utgaven er det noen nye tilleggskapitler – etiologi ved ikke-gonoreisk/ikke-klamydisk uretritt og cervisitt, genitale infeksjoner hos dem som har sex med personer av samme kjønn, prostatitt, reaktiv artritt og seksuelt overførte tarminfeksjoner.

Dette er dels en kortfattet lærebok, dels en oppslagsbok til bruk ved utredning av forskjellige genitale symptomer. Språket er enkelt og lettfattelig, telegramstil benyttes i stor grad. Man kunne kanskje innvende at det er en rekke gjentakelser. Dette kan også være en styrke – idet forslag til diagnostiske utredninger og detaljert praktisk beskrivelse av disse finnes både under omtalen av aktuelle mikrobiologiske agenser, under den enkelte sykdom og under prosedyrebeskrivelse relatert til symptomutredning. En rekke vedlegg – meldingsskjema, seksualanamneseskjema, smittesporingsjournal, pasientinformasjoner m.m. – er også svært nyttig og gjenspeiler forfatterens store erfaring på området.

Seksuelt overførbare infeksjoner og genitale hudsykdommer inneholder en rekke til dels svært gode kliniske bilder. Omtalen av genitalt lokaliserte hudsykdommer er, som i den forrige utgaven, både god og nyttig, da en rekke dermatologiske tilstander, de færreste seksuelt overførbare, ofte er aktuelle differensialdiagnoser i den kliniske hverdag og dessuten sparsomt omtalt i annen medisinsk litteratur. Jeg kunne ha ønsket meg et noe mer «slitesterkt» omslag – med håp om boken at vil bli hyppig anvendt. Den er den eneste i sitt slag i Norge og kan anbefales på det varmeste.

Arvid Nilsen
Hudavdelingen
Haukeland universitetssykehus

Ortopedi i akuttmottaket

Önnerfält J, Önnerfält R.

Akut ortopedi

170 s, ill. Lund: Studentlitteratur, 2008.
Pris SEK 258
ISBN 978-91-44-05136-9

Dette er annet, revidert opplag av det som ifølge forfatterne er ment som en håndbok for turnusleger og andre nylig utdannede når de arbeider selvstendig i et akuttmottak eller i tilsvarende situasjoner. I tillegg

mener de at fysioterapeuter og sykepleiere vil ha nytte av den.

Den er systematisk oppbygd ut fra anatomiske regioner og skrevet på et lettfattelig svensk. Dog virker det noe uvant at noen latinske benevelser er forsvensket, mens andre ikke er det. Det er lett å akseptere «metakarpofallangelalldet» i stedet for «metacarpophallangealldet», men forkortelsen MKF-leddet i stedet for MCP-leddet